

Miksi Väinämöinen nousi Otavaista oppimaan?

Ismo Elo

Kalevalan alussa toistetaan, että Väinämöinen nousi Kuuta katsomaan, Päiveä ihoamaan ja Otavaista oppimaan.

Miksi ei Pohjantähteä?

Miksi Otava, mutta ei Pohjantähteä, joka oli yksi tärkeimmistä kohteista taivaalla.

Runon täytyy olla niin vanha, ettei Pohjantähti ollut napatähti. Ja Pikkuotava on yksin hyvin vaatimaton tähdistö.

Pohja ja pohjoinen

- Nykyisin tiedämme, että Pohjoisnapa on lähellä Pohjantähteä. Näin ei ole ollut aina. Maapallon prekessioliikkeen johdosta napa siirtyy; oli vain tiedettävä taivaankannen pohja.
- Taivaan kansi on kuin pata nurinpäin ja sen pohjassa on piste, jonka ympäri taivas pyörii.
- Siellä, missä on taivaan pohja on pohjoinen.

Missä oli napa?

3800 vuotta sitten pohjoisnapaa lähin tähti oli Lohikäärmeen tähdistön kirkkain tähti Thubus. Ehkä runon synty aikaan mikään tähti ei ollut napaa lähellä.

Kalenteri

- Otavakello jätättää 24 tuntia vuodessa. Tämä merkitsee, että sen asemasta taivaalla voi päätellä myös vuodenajan.
- Tärkein viikkojen kuukausien näyttäjä on kuitenkin Kuu. Kuun vaiheet näyttävät viikot.
- Uusikuu, ensimmäinen neljännes, täysikuu, vähenevä puolikuu ja taas uusikuu. Puolen kuun muutos on yksi viikko ja koko kierros on kuukausi.

Kello

- Mainitut taivaankappaleet olivat tärkeitä ajan ja suunnan näyttäjiä.
- Päivällä ajan näyttäjänä oli Aurinko.
- Yöllä Otava pyöri kuin kellon osoitin. Aikaisemmin Otava oli enemmän pystyssä kuin nykyisin.
- Nykyisin monissa kielissä Otava on vaunut. Ruotsissa Karlavangen, Virossa Vanker ja arabeilla se on ruumisvaunut saattojoukkoineen.

Kuu määräsi, mitä voi tehdä ja mitä ei

- Yleensä kaikki rakentava (esim kylväminen) onnistui kasvavan kuun aikana ja asioitten purkaminen (esim. niittäminen) vähenevän kuun aikaan.

Kompassi

- Ihmiset ovat liikkuneet paljon ennen kompassin keksimistä. Yhtälailta merellä kuin metsässä on tunnettava suunta.
- Taivaan kappaleet olivat entisillä ihmisillä kompassina.
- Koska taivas pyörii, yksittäisen tähden avulla suunnan voi summittaisesti määrätä, kun tietää ajan.
- Tarkan suunnan saamiseksi tarvitsi tuntea taivaan napa.

Miten taivaan napa löytyi?

- Otava kiertää taivaannapaa. Se auttaa määrittämään kulloinkin, missä on taivaannapa. Kun seuraa mitä kohtaa tähdet kiertävät, tietää missä on napa ja pohjoinen.
- Kuviteltiin, että taivaankansi eli kirjokansi pyöri taivaan napaan kiinnitetyn akselin ympäri.

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Väinölä
 16.2.-2012 klo 18.38.11
 16.2.-2012 klo 16.58.19 UT
 tähtiaika 2,99 h

Pohjanaula

- Pohjantähti on ollut useissa suomensukuisissa kielissä pohjanaula mm. Vironkielessä Põhjanael. Se on siis naula, jonka ympäri ”Kirjokansi pyörii.
- Koillis-Siperian tšuktšit ajattelivat, että Pohjantähden kohdalle on kulunut reikä, josta oli yhteys tuonpuoleiseen ja he panivat vainajien mukaan pillin, jolla he voivat juoda siitä reiästä.

Pohjanaula

- Pohjantähti on ollut useissa suomensukuisissa kielissä pohjanaula mm. Vironkielessä Põhjanael. Se on siis naula, jonka ympäri ”Kirjokansi pyörii.
- Koillis-Siperian tšuktšit ajattelivat, että Pohjantähden kohdalle on kulunut reikä, josta oli yhteys tuonpuoleiseen ja he panivat vainajien mukaan pillin, jolla he voivat juoda siitä reiästä.